

СЯЛЯНСКАЯ ШІВА

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ

Выходзе два разы ў тыдзень — у сераду і ў суботу нананіцы.

Адрэс Рэдакцыі й Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ,
ПОЛАЦКАЯ 4. — (WILNO, POŁOCKA 4).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 га-
дзіны апрача свята.
Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал.,
на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.
Для заграшчы у два даражэй.
Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі

Цана абвестак:

на 1-ай старонцы 30 гр., 2 і 3-ай — 25 гр. і на
4-ай — 20 гр. за радок дробнага друку у вад-
най палосцы. Жадаючы іншых абвестак павін-
ны звярнуцца да Адміністрацыі.

Польская „вольность“.

Факты з беларускага жыцця пад Польшчай рысуюць перад намі жудасны малюнак. Кожны новы год, кожны новы тыдзень, на т кожны новы дзень прыносіць з сабой вельмі балючыя навіны. Толькі й чуеш, што там чапляецца паліцыя, там войт, там сэквестратар, там надужыцці, там арышты... Але гэтага мала: *Беларусаў яшчэ б'юць.*

Ужо пасля выбараў у Сойм пачаліся сільныя рэпрэсіі. Польскія ўлады былі вельмі абураны, што Беларускі Народ аддаў свае галасы за сваіх кандыдатаў і затым пачаліся арышты тых, якія прымалі актыўны ўдзел у выбарах. Нямагучы спягнаць злосьць беспасярэдня з выбраных паслоў праз іх арышт, улады пачынаюць фабрыкаваць акты абвінавачання й дамагаюцца ад Сойму выдачы беларускіх паслоў. Калі гэта ня прынося ўладам пажаданых вынікаў, бо з беларускіх паслоў яшчэ толькі адзін пасол С. Баран засуджаны на 4 гады, з якіх ужо 3 з паловай адсядзеў, — то ўлады пачынаюць шукаць іншага выхаду. Досіць глянуць у стэнаграфічныя справаздачы з паседжаньяў Сойму, як там пачынам сьпешную прапазыцыю Беларускага Пасольскага Клубу аб нападзе на пасла Ф. Ярэміча. Паўтара году таму назад, у Пружанах — адвечна беларускім месце, на мітынгу дзе сабраўся беларускі народ, група ўваружаных асаднікоў пры дапамозе й папярэдняй згодзе ўладаў адважылася напасці на прадстаўніка беларускага народу. Але што-ж на гэта адказала большасць Сойму? Большасць цяперашняга Сойму, зложена з паноў і слуг, адкінула сьпешнасьць прапазыцыі Беларускага Клубу й такім чынам, дагэтуль у Сойме не разбіралася гэтая справа. Вось бачыш як польскі Сойм зарэагаваў на гвалт над беларускім паслом! Замест таго каб разабраць справу, каб вызначыць камісію для правядзеньня сьледства й аддаць пад суд тых, якія нападлі й якія памагалі нападца на беларускага пасла, большасць польскага Сойму замяла справу й гэтым адобрыла злачынствы асаднікаў, бо яны належаць да польскае нацыянальнасьці.

Вось гэтая бязкарнасьць за гвалты над Беларусамі падахвочвае розных польскіх шовіністаў, асаднікоў, а найчасцей сышчыкоў, васьці сваю нягодную работу й далей. Апошнімі днямі пачулі аб новым нападзе на паслоў, якія належылі да Беларускага Пасольскага Клубу. Гэты напад, які адбыўся ў Вельскім павеце, у павеце дзе Палякі забараняюць пабеларуску гаварыць у ўрадовых установах, бо навет зусім далучаны да польскіх этнографічных зямель, — адбыўся з большымі вынікамі для нападаючых. На гэты раз напаснікі добра прыгатаваліся, бо паразьбівалі паслом галовы! Што-ж рабіла паліцыя? За што яна атрым-

лівае пэнсы? Чаго адумыслова перад напад-
дам на мейсца нападу прыяжджаў заступ-
нік старасты?

На гэтыя пытаньні нам не даюць ад-
казу. Затое ўсе польскія газеты стараюцца
яшчэ абвінаваціць пабітых паслоў. Ніводная
польская газета не адважылася выступіць
проці гвалту над Беларусамі. Дзе-ж дзела-
ся польская дэмакратыя, чаму яна маўчыць,
або на т распаўсюджае весткі атрыманыя
з паліцыі, весткі якія нарукку напаснікам?

Ці можа канстытуцыйная польская
„вольность“ дае Палякам поўную волю
над Беларусамі, пазваляе на іх напады?

Адказам на гэтае апошняе пытаньне
будзе становішча цэнтральных польскіх ула-
даў адносна да факту нападу й вынікі
судовага сьледства.

А. Няверны.

Прамова Чычэрына.

Нямецкая газета „Neue Freie Presse“ падае
гутарку прадстаўнікоў нямецкай і замежнай
прэсы з камісарам замежных спраў ССРР Чы-
чэрынам.

Прамова Чычэрына мела даволі во-
стры, скіраваны проці Англіі, характар. Як раз-
ясняе вядомы „Augur“ Англія думае аб ства-
рэнні адзінага фронту эўрапейскіх гаспадарак
проці ССРР. Чычэрын кажа, што калі-б гэтая
справа дала рэальныя наступствы, дык ствары-
лася-б небяспека для супакою Эўропы.
Мы завём Англію, кажа Чычэрын, рабіць з на-
мі (з саветамі) міралюбную, а яна ня хоча на-
ват даць адказу.

„Мэта расейкай палітыкі — парабіць мірало-
бныя дагаворы з прыбалтыцкімі гаспадарствамі,
і мы спадзяемся, што раней ці пазней гаспа-
даркі гэтыя з намі паразумеюцца“.

Вялікую вагу мае, паводле Чычэрына,
пакт (дагавор) з Літвой. Ад наступстваў гэтага
пакту залежыць супакой на ўсходзе Эўропы.

„Затое шмат цяжэй зрабіць нам згоду
з Польшчай. Бо польскі ўрад мае на мэдэ ў
адносінах да балтыцкіх гаспадарстваў, падняц-
ца на вышнюю пратэктарату над імі. Гэта ёсьць
балючае месца ў нашых адносінах з Польшчай.
Трэба адзначыць, што мы хочам мець як най-
прыязнейшыя суседзкія адносіны да Польшчы.“

„Адносіны нашы з Нямецкай узмац-
няюцца, а асабліва ад таго часу, як быў зро-
лены бэрлінскі пакт, а крэдыты, якія адчынілі
нам Немцы, выказваюць даўгавечную і глыбо-
кую сувязь нашу ў гаспадарчым грунце.“

„Таксама й адносіны нашы з Францыяй зра-
біліся больш міралюбнымі, як былі дагэтуль.
Але сказаць, што яны зусім сталі добрыя ня
можна дзеля таго, што Францыя вядзе няпры-
хільную да нас палітыку ў Румыніі й псуе на-
шу справу ў Італіі.“

„Мяне бярэ гомэроўскі сьмех, — гавора ён
далей — калі я чытаю ў газетах, што нам трэба
ўвайсці ў Лігу народаў, каб пазбыцца ізоля-
цыі (адасабленьня) і набраць даверу. Для таго,
хто любе мець справу не са славамі толькі,
але й з дзейнасьцю, ясна, што ўваход у Лігу не
азначае набраць пэўнасьці адасабленьня, але ска-
раць згубіць яе. Уваход гэты ня зменшае ізоляцыі,
але павялічае яе й разам з гэтым суліць залеж-
насьць ад іншых. Тады, калі дзяржава, якая
мае ў сабе павадырскую здольнасьць, дзержыць

у сваіх руках вялікаю моц да творчай працы.
Саветы не дадуцца спадмануць (ашукаць) сябе.“

„Мы зрабілі пакт з Турцыяй і Аўганістанам.
Мощная наша дружба з Турцыяй была показа-
на ўсяму сьвету на з'ездзе ў Адэсе. З Персыяй
мы таксама маем палепшаныя адносіны“.

Зацемкава гаварыў Чычэрын аб адносінах
ССРР да паўднёвага ўраду Кантону ў Кітаі.

„Сусветнае значэньне паўстаньня паўднё-
ва-кітайскіх дэмакратаў, вядома кожнаму; сь-
вяшні паўднёвы Кітай гэта заўтрашня кітай-
ская рэспубліка, і мы да яго маем сымпатыю.
Нам закідаюць, што забастоўка ангельскіх ву-
глякопаў і крыніцы дзяржаўнага забурэньня ў
Кітаі гэта — наша работа. А я кажу, — гавора
Чычэрын — што калі палітычны кірунак ня хоча
лічыцца з рэальнымі фактамі, дык у будучыне
з яго нічога ня выйдзе. Сутнасьць нашае па-
літыкі, тады калі ў нас выяўляецца ўнутраны
ўзрост гаспадарства, гэта — мець супакой са
ўсімі дзяржавамі. Першай дзяржавай на гэтай
дарозе ў адносінах да нас стаіць Нямецчына.“

Калі прадстаўнікі прэсы запыталіся Чычэ-
рына аб вестках, што падаваў „Manchester Quar-
dian“ (гл. „Сял. Ніву“ № 45) ён даў адказ толь-
кі ў трох словах: „Made in England“ (зроблена ў
Англіі, гэтак выбіваецца на таварах вырабля-
ных у Англіі).

На запытаньне, як ён глядзіць на ўмову
ў Тоары, камісар адказаў:

„Добра, што варожыя заходнія гаспадар-
ствы пачынаюць збліжацца паміж сабой.“

Дрэнна толькі, што француска-нямецкае
збліжэньне хочучь зраўняць з нямецка-поль-
скімі. Апошняе кіруецца проці ССРР“.

Але спадзяецца ён, што Нямецчына ня
прыступіць да ніякіх камбінацыяў, якія пагор-
шаюць добрыя адносіны з ССРР.

На запытаньне аб італьянскай палітыцы
на Балканах, адказ Чычэрына скіраваўся на ад-
носіны Італіі да Румыніі. Адзначае ён, што ў
адносінах ССРР да Румыніі ёсьць шчэліна.

„Адзін італьянскі генэрал сказаў на афі-
цыйным банкете, што ён перш-наперш пай-
шоў-бы на ССРР, і ў гэтым трэба відзець не-
бяспеку для нас. У цэлай балканскай палітыцы
трэба спадзявацца адваротных удараў на да-
лейшым усходзе.“

Агрэсыўная палітыка Італьянцаў проці
Турцыі паходзе, як відаць, з ангельскіх кры-
ніцаў“.

У гэтай прамове Чычэрына можна дагле-
дзіць тое, што ССРР баіцца аб'яднаньня Заход-
няе Эўропы, на чале з Англіяй. Аднак гэтае
аб'яднаньне перадусім залежыць ад Нямецчыны.

Сувэрэнітэту Польшчы над прыбалтыцкі-
мі дзяржавамі трудна спадзявацца, бо Польш-
ска прывыкла сварыцца з сумежнымі народамі.
Л. Валасянін.

Падавайце дэкларацыі!

Хто хоча лепшай долі для сваіх дзетак,
хто хоча каб Беларусы вызваліліся з цемры
беднаці і гора, нехай скарэй падае дэкларацыі
на беларускую школу. Тэрмін для складаньня
дэкларацыяў канчаецца 31-га сьнежня с. г.

Дык бардзей падавайце дэкларацыі
на беларускую школу!

Дэкларацыі можна выпісаць з Вільні:

1) Беларускі Інстытут Гаспадаркі й Куль-
туры — Вільня, Завальная 7.

2) Т-ва Беларускай Школы — Вільня, сьв.
Анны 2.

Наша праграма.

(гл. № 36 „Сял. Нів.“).

Пераход на хутары.

Беларускі Сялянскі Саюз імкнецца да таго, каб у Беларусі стварыць моцную сялянскую клясу, якая-б поруч з работнікамі трымала ў сваіх руках уладу. Каб дацяць гэтае мэты трэба падумаць ня толькі аб тым, каб падзяліць зямлю, ўсярод малазямельных і беззямельных сялян, на якой цяперашнія ўласнікі самі не працуюць, але яшчэ аб тым, якога тыпу павінны быць самастойныя гаспадаркі. Рэч ясная, што ніводзін селянін-гаспадар не захоча ісьці ў комуну, каб там супольна з іншымі працаваць, а пасьля толькі дзяліць паміж усімі хлеб.

Такая комунальная гаспадарка адбірае ад усіх іхнюю свабоду і прымушае ўсіх быць парабкамі эконома, які будзе кіраваць комунальнай гаспадаркай. Такі тып гаспадаркі нічым ня будзе розніцца ад цяперашніх маёнткаў, бо як там, так і тут няма свабоды, няма пачыну (ініцыятывы) асобных сяброў камуны, ці парабкаў цяперашніх маёнткаў. Нашаму селяніну найбольш падходзе тып самастойнай хутарнай гаспадаркі.

Самастойная хутарная гаспадарка, гэта такая гаспадарка, на якой гаспадар працуе сам, сам гаспадаркай кіруе і сам атрымлівае ўвесь ураджай. Пры гэтым з такой гаспадаркі селянін атрымлівае столькі даходу, што можа задаволіць усе свае патрэбы. Ня можа быць тут ніякой гутаркі, каб селяніну на самастойнай хутарнай гаспадарцы прыйшлося дакупліваць хлеб, ці корм для скаціны.

Хутарная гаспадарка павінна даць столькі земляробскіх прадуктаў, каб іх хапіла на свае патрэбы ды яшчэ лішка была прадаана ў места. За атрыманьня з прадажы земляробскіх прадуктаў грошы селянін можа сабе купіць прамысловыя тавары: прылады, машыны, штучныя гнаі, мануфактуру і іншыя патрэбныя селяніну рэчы.

Хутарная гаспадарка розніцца ад цяперашняй вясковай гаспадаркі тым, што кожны селянін-гаспадар усё мае ў сваёй гаспадарцы і не патрабуе тасавацца да іншых гаспадарак. Цяпер селянін вясковы павінен сеяць жыта на той зьмяне, якой трымаецца ўся вёска, скаціну пасьвіць на агульным пасьвішчы і інш.

На хутарнай гаспадарцы селянін-гаспадар незалежна ад іншых вядзе сваю гаспадарку, і як хоча так і ўрабляе сваю зямлю. Такі гаспадар усё мае пад бокам і поле, і сенажаць (змест сенажаць можа пасеяць кармовыя травы), і ваду, і іншыя выгады. Што хутарная гаспадарка вельмі карысная, пераканацца ў гэтым можна на фактах. Яшчэ за царскіх часаў, з пачатку міністра Сталыпіна ў нашым Дзвінскім павеце паўсталі такія хутарныя гаспадаркі. Хто блізка жывець каля гэтых гаспадарак, той бачыць, што хутарныя гаспадары вельмі добра жывуць, бо іх гаспадаркі даюць шмат даходу.

Аб тым, што хутарныя гаспадаркі найбольш падходзяць селянам - Беларусам няма ніякага сумніву, тут толькі можа быць пытаньне, як нам перайсьці на такія гаспадаркі?

Родны край.

Люблю цябе, мой край радзімы,
Люблю я шэпт тваіх лясоў,
Люблю твае палі і нівы,
Люблю павучасць родных слоў.

Люблю я сум тваіх матываў,
Што душу з жалю так і рвуць,
Люблю рады згалелых ніваў,
Што ў даль нябесную бягуць.

Люблю я ўсё, што так завецца
Адзіным словам Беларусь,
І слова гэтага сьвятога
Ніколі ў сьвеце не зракусь.

У—к.

3 жыцьця Белар. Сялянскага Саюзу.

Дня 31-га сьнежня с. г. адбудзецца ў Вільні паседжаньне Цэнтральнага Камітэту Беларускага Сялянскага Саюзу.

Аб запісі ў сябры Саюзу.

Той, хто хоча ўпісацца ў сябры Беларускага Сялянскага Саюзу, павінен падаць у Цэнтральны Камітэт Саюзу заяву й запоўніць анкету. Блянкетны заяваў і анкетаў Камітэт высылае дарма.

За заявамі і бланкетамі трэба зварачацца па адрэсу:

Вільня, Полацкая 4—7.
Цэнтральны Камітэт
Белар. Сялян. Саюзу.

Пры падзеле ўсіх непрацоўных земляў (маёнткаў) павінен плянова праводзіцца пераход на хутары. Гэтай справай кіруюць самі сяляне. Перш-наперш сяляне асобных вёсак ці грамадаў павінны пастанавіць аб тым, што ўсе яны хочуць перайсьці на хутары. Пасьля сялянскія зямельныя камісіі пры ўчасьці спецыялістаў-землямераў праводзяць падзел зямлі на хутары. Пры гэтым падзеле кожны атрымае працоўную норму — столькі зямлі, колькі можа ўрабіць і колькі павінна хватаць для гаспадары.

Ёсьць ведама, на правядзеньне гэтае рэформы дзяржава павінна даць грошы й будаўляльныя матэрыялы, каб усе маглі пабудавацца на новых месцах і завясьці прыкладную гаспадарку. Такую зямельную рэформу, якой дабіваецца Беларускі Сялянскі Саюз, ня можа нам даць ані польская, ані радавая (савецкая) ўлада.

Толькі тады, які беларускія сяляне праз сваю арганізацыю даб'юцца сваёй улады, будзе праведзена ў Беларусі наша зямельная рэформа.

А. Саюзнік

(Далей будзе).

3 Заходняе Беларусі.

Да нападу на паслоў.

У сувязі з нападам на паслоў Мятлу й Валашына, на зьездзе „Грамады“ ў Бельскім павеце, пасольскія клубы: Бел. Р.-С. Грамада, Беларускі Пасольскі Клюб, Клюб Украінскі, Н. П. Х. й камуністычны, падалі ў Сойм 10.XII с. г. супольную сьпешную пропозыцыю.

Судовая справа.

Горадзенскі акружны суд у Ваўкавыску 16 сьнежня с. г. мае разглядаць справу Гончарэвіча Мікалая з м. Новы Двор, Поразаўскай вол., Ваўкавыскага пав. Падсуднага вінавацяць па 108 ст. І К. К. й па 508 і 523 ст. УРК.

Школьныя кары.

Школьны інспэктар Дзвіннскага павету наляжыў на селяніна Ян. Лісіцу з вёскі Селішча кару ў суме 5 зл. з заменай на 2 дні арышту за непасыланьне дзіцяці ў польскую школу.

Лісты.

Новая школа.

Усякія на сьвеце ёсьць школы, у іх вучаць усяго, а перш-на-перш чытаць і пісаць, але вось зьявілася новая школа — „Языком не балбатаць“. Няма ведама да якой катэгорыі гэту школу прыраўнаваць, бо вучняў ў ёй няма, а толькі самі вучыццлі. На экзамен ідуць да інспэктара ў „Sad Pokoju“. Там нагороды даюць добрыя, — аж бокам вылазяць! Гэтая школа ёсьць у вёсцы Чапельшчыне, Касцянеўскай воласьці. Шмат яна дала даходу Польшчы й мусіць яшчэ дасць, бо няма ўгаману між сялянамі. Кажуць, што язык бяз касцей, а дзеля гэтага, быццам, яму ўсе пазволяна, а як толькі ляпіць, дыкі папоў да інспэктара, а там вядомы канец: за 50 зл. і месяц і 20 зл. косьці ўставаць. Вось тутачка й кароўка й выроўка. Адвакаты й тыя ласкавы да Чапельшчыны, ні адну рыбку й яны злавлілі ў чапельскай вадзе, а ўсё-ж вораг наш — наш язык.

Грамадзяне, кінце ў мора свае сваркі! Калі хто калісь і быў каліфам, — пара аб гэтым забыцца, а быць адной сямьёй гатовай да карыснай працы, да лепшай будучыні!

Квактур.

Выпісвайце Сялянскую Ніву!

3 прычыны узросту ліку падпісчыкаў, газэта выходзе два разы у тыдзень, а цана астаецца тая самая.

Асобны нумар наштуе толькі 10 грошаў!

Поэтыцкае творства Янкі Купалы.

(Дзеля 20-х угодкаў юнага літэратурнага творства 1905—1925).

1. Творства лірыка-эпіцкае.

IV. „Спадчына“.

(Гл. № 40 „Сял. Нівы“).

Аддзел V-ты „Спадчыны“ прысьвячан пазнам, вершаваным апавяданьням і агульным паэзіям нарацыйнага характару.

Вялікіх поэмаў ёсьць тут тры; зьмешчаны яны ў самым пачатку гэтага абшырнага аддзелу.

Першая з іх пад назовам „Магіла льва“ (131—146 стар.), апісуе падзеі легендарнага беларускага разбойніка Машэкі, які мае быць пахаваны тамка, дзе сьняны ёсьць Магілеў.

Характэрнымі рысамі, гэтае, даволі прыгожае, поэмы ёсьць частыя г. з. „лірыцкія адыходы“ ад галоўнае тэмы, ці то асабістага, ці агульнага зместу, якіх мы амаль што ня спатыкалі ў дасюлетніх поэмах Купалы, а роўна-ж зварот да мінуўшчыны й зацікаўленьне ёю.

Гэты зварот — пэўна-ж — можна было заўважыць ужо і ў папярэдніх зборніках, але тутачка гэтая справа закранута глыбей; між іншым ёй пасьвячаны цэльны ўступ да агаварываемае поэмы; вась адрывкі зь яго:

„Нам продкаў кемкасьць захавала

„Шмат вёсцаў дзіўных з быўшых год,

„Хоць гэтых вёсці ўжо нямала
„У няпаміць кінуў наш народ.
„Усё-ж яшчэ штось засталося
„Унукам з прадзедаў жыцьця...
„Няхай-жа гэтыя калосьсе
„Мінуць скараньне нябыцьця!

„Зьбіраць пачнём зярно к зярняці,
„Былое ў думках ускрашаць“...
кажа поэт крыху далей;
„Пачнём дакапытвацца самі
„Разгадку нашых крыўд і бед...“

дабаўляе ён там-жа й заклікае грамадзянства да аховы беларускага фольклёру, да збіраньня народных песьняў, баек і легендаў, кажучы ў канцы гэтага-ж уступу да поэмы:

„Пачнём някратаны паданьні
„Сачыць пад бацькаўскай страхой,
„Шукаць ад раньня і да раньня,
„А толькі хай шукае свой“.

Чарговая поэма з украінскага жыцьця п. н. „Вандароўна“ (ст. 146—158), пісаная, відаць, па форме сваёй і зместу не адходзіць лішне далёка ад прымітыўнага тону вершаваных народных гутарак, а дзеля таго вялікай літэратурнай вартасці ня мае, затое варта бліжэй прыгледзіцца да паэмы трэцяй п. н. „Зімою“ (ст. 158—167).

Змест ейны складае трагічнае гісторыя згдумленае ненарокам вясковае дзеўчыны Ганулі, якая замерзае разам са сваёй дзіцяці ў дарозе, вяртаючыся дамоў у завею.

Уся поэма вызначна сілай пачуцьця, а яшчэ больш арыгнальнасьці прыдае ёй розны разьмер вершу ў наасобных часткінах.

Колькі, напрыклад, шчырага спачуцьця да сваё бяздольнае гэроіны, а заразам і артызму, выяўляе поэт у сьцене дзе яна, выбіўшысь з сілаў, звалілася з дзіцянем у сьнежныя гурбы:

„Ляжыць сярод поля шырокага
„У пасьцелі пуховай са сьнега
„Спачні з дзіцянем аднокая,
„Вам лепшых ня знаці начлегаў!
„Ня бойцеся!.. Утуліць ад холаду,
„Спаўне, як пляёнкай, сьнег белы,
„Зацягне вам песьню мяцеліца,
„Воўк жальбай завьне скалелы.

І кажа далей поэт, каб яны не баяліся, ані сьвісту віхроў, ні воўчага выцьця, ні цёмнага, хмарнага неба, бо:

„Ці-ж хаты для вас былі лепшымі“
пытаетца ён з балучай іроніяй,
„Як гэта сьнежная ніва?
„Скажы ты мне маці безмужная,
„Была-ж ты дагэтуль шчасьліва?

Гожа тут адзначыць і тое, што поэма гэта паўстала яшчэ ў пачатку 1906 году, што даказвае, што ўжо ў тыя часы поэт наш здольным быў да складаньня вялікіх поэтыцкіх твораў, вызначных пры тым высокім мастацкім роўнем.

З іншых твораў гэтага аддзелу, большасьць якіх складаецца з апрацовак-матываў, зачэрпненых з народнага творства, варта адцеміць гэтакія як: „Страшны вір“ (ст. 167), прыгожую бальяду аб трох сёстрах-сялянках, якія закахаліся ў праезджага князя, а гэтак-жа рад удачлівых апрацовак народных матываў: „Братка і сястрыца“ (ст. 172); „Песьня“ (ст. 174); „Адступнік“ (ст. 175) і „Рунь“ (ст. 177).

яму аб гэтым габінце нічога невядома і што падслухаваньне даўно скасавана. Але праканаць паслоў яму ня ўдалося.

„Скажу праўду,—піша далей агент—што ня гледзячы на заярэчэньне ўраду я ведаю, што падслухаваньне вядзецца ня толькі проці паслоў, але і проці прэсавых агентаў, у чым сам праканаўся“.

Павышэньне мытнай тарыфы.

Варшаўская прэсавая інфармацыя прысылае наступныя весткі:

Каб зменшыць увоз загранічных тавараў у колах урадовых становіцца актуальнай справа падвышэньня мытнай тарыфы на загранічныя тавары.

Падвышка мае абняць некаторыя гатовыя тавары і сырыя матэрыялы.

Ёсьць ведама, што ад гэтага дарагоўля ў Польшчы яшчэ больш падумецца.

Забарона зьвязіць збожжа.

Ходзяць чуткі, што ўрад мае забараніць вывозіць збожжа заграіцу, каб пасьяля вясной самому не справяджаваць чужой мукі.

Што дзеецца ў сьвеце?

Нямеччына выйгрывае, ваенны контроль скасаваны.

У Жэнэве Рада Лігі Народаў пастанавіла скасаваць ваенны контроль над Нямеччынай. Контроль мае быць скасаваны ад 1-га лютага 1927 году.

Новы падзел.

Чэхаславацкая газета „Народні Політыка“ піша аб небясьпецы, якая пагражае Польшчы і Чэхаславакіі з боку палітыкі Нямеччыны і Расеі. Паводле аўтара артыкулу, Нямеччына і Расея, прыгатаўляюць новы падзел Польшчы.

Палёгкі ў справе выезду ў Амэрыку.

Амэрыканскі міністар працы Давіс і іміграцыйны комісар Галь запропанавалі Конгрэсу, які пачаўся ў панядзелак, зьмяніць іміграцыйную ўставу.

Зьмена мае на мэце аблягчыць справу прыезду да Амэрыкі мужоў, якія разлучаны з жонкамі.

Праект зьмены таксама палягчае легалізацыю тых, якія ўжо прыехалі ў Амэрыку, але ня маюць формальнага дазволу на прыезд.

Канадзкія дыплёматычныя прадстаўнікі ў Эўропе.

Канада хоча пазначыць сваіх дыплёматычных прадстаўнікоў у важнейшыя места Эўропы незалежна ад Англіі. Такага незалежнага прадстаўніка яна ўжо мае ў Нью-Ёрку. Першым месцам у Эўропе, што атрымае канадзкага прадстаўніка будзе мусіць Парыж.

Аўстралійскі дыплёматычны прадстаўнік у Вашынгтоне.

Аўстралія таксама зьбіраецца номінаваць свайго паўнамоцнага незалежнага прадстаўніка ў Амэрыку.

3 Нямеччыны.

На апошнім паседжаньні бюджэтнай камісіі ў парлямэнце абгаварываўся дадатковы бюджэт. Камісія прызвала 200 мільёнаў марак на будову малых дамоў для бяднейшых клясай.

Гаспадарскі аддзел.

Аб новых спосабах польнай гаспадаркі.

Разглядаючы пытаньне аб тым, як паўстаць земляробства, як яно вялося ў старадаўнія часы і як яно мянялася ў працягу доўгага часу свайго існаваньня,—навука прыходзіць да вываду, што выбар таго ці іншага спосабу вядзеньня гаспадаркі залежыць не ад самога гаспадара, а ад тых варункаў, якія існуюць у гэтай мясцовасьці. Яна залежыць ад густыні насяленьня, ад большага ці меншага зямельнага прастору, ад цаны на зямлю й на хлеб, ад ураджайнасьці глебы й шмат яшчэ ад іншых прычын, з якімі мусіць мець да чыньня земляроб. А дзеля таго, што гэтыя варункі нясталыя, а з працягам часу мяняюцца, дык разам з імі павінны мяняцца й спосабы вядзеньня гаспадаркі. Адзін і той самы спосаб зусім адпавед-

ны й выгадны ў свой час можаць стаць зусім шкодным праз некалькі гадоў.

Вось чаму, бачучы тую галіну й тае бязхлеб'я, у якім апынулася наша сялянства (галоўным чынам дзеля недахватку зямлі) нельга не падумаць аб тым, як скарыць замяніць трохпольны спосаб земляробства, які паўстаў ужо некалькі сотняў гадоў таму назад, многапольным.

Быў некалі час, калі і трохполье было найлепшай сыстэмай польнай гаспадаркі, але гэта было тады, калі густыня насяленьня была шмат меншая, а зямельны прастор шмат большы, калі цана на ворную зямлю была надта нізкая, а пасьвішчы й сенажаці былі амаль-што зусім дармавыя.

Ці трэба яшчэ казаць аб тым, што цяпер варункі зусім іншыя?

Недахватка зямлі і ўсё растуца густыня насяленьня, прымусіла падняць кожны кусок, які толькі больш-менш надаецца пад пашню. Можна напаткаць ужо такія гаспадаркі, якія амаль-што зусім ня маюць сваіх сенажацяў й пазьбішчаў, а змушаны займаць іх на старане за досыць высокую плату. Дзякуючы распапцы пасьвішчаў і выганаў, сяляне ня могуць мець лішняй скаціны, а разам з тым і патрэбнай колькасці гною для ўгнаеньня ворнай зямлі. Адсюль няма нічога дзіўнага, што ўраджаі на сялянскай трохпольнай гаспадарцы надта няцікавыя й звычайна не перавышаюць самтры для жыта й сам-два для аўса. Праводзячы трохпольную гаспадарку, нашы земляробы маюць страты й ад недабору ўраджаю і ад таго, што трэцяя частка ворнай зямлі дарма ляжыць пад папарам і нарэшце маюць яшчэ ўбыткі ад сваей скаціны, якая ня можа даць карысьці дзеля таго, што зімы й лета не даедаць. Так што аб прыгоднасьці ў нашыя часы трохполья ня можа быць і рэчы, і каб хоць троха падняць свае дабрабыт наша сялянства павінна зусім адказацца ад старога, аджыўшага свой век, спосабу праваджаньня гаспадаркі, а шукаць новых спосабаў, болей адпаведных сучасным варункам. А гэтыя спосабы ўжо даўно знайдзены практычнымі зямельнымі гаспадарамі, так што нам застаецца толькі з іх скарыстаць.

Большая частка сялянства ў Заходняе Беларусі ўжо перайшло на мнагапольную гаспадарку.

Якія-ж гэта новыя спосабы?

Практычныя і вучоныя гаспадары пракаваліся, што пасевам аднаго збожжа й трохпольнай гаспадаркай цяпер не пражывеш. Яны знайшлі, што замест таго каб біцца з рознымі перашкодамі, якія бываюць пры трохпольлі ад недахватка корму, шмат ляпей завясыць на полі разам з збожжам і пасеў травы на корм скаціне. Замест трохпольля з пасевам толькі адных зярнёвых хлябоў, яны завялі ў сябе шматполье, вызначыўшы адны палеткі пад пасеў збожжа, другія пад кармовыя травы, пераважна канюшыну з цімафейкай.

Якая-ж карысьць ад такога новага спосабу гаспадаркі?

Самая галоўная й прытым для кожнага зразумелая карысьць ад палявога травасеву ёсьць тая, што з кожнай дзесяціны можна мець два гады ў падрад ад 200 да 400 пудоў найлепшага корму. Пры гэткай колькасці лішняга корму, селянін ня толькі лепей пракарміць сваю худобу, але й зможаць прагадаваць яшчэ адну-другую штучку скаціны. А кожная лішняя скацінка ня толькі палепшыць дабрабыт селянскай сям'і, але дасць яшчэ й гной, так патрэбны для нашых глебаў. Немалую карысьць яшчэ гаспадар будзець мець і ад лёну, які надта добра расьцець на канюшынішчы. А лён даець амаль-што самы найбольшы даход. Трэба ведаць яшчэ, што даючы гэтую карысьць земляробу, палявы травасеў ня толькі не бядніць глебу, а наадварот пасеў такой травы, як канюшына, спрыяець толькі павялічанню плодароднасьці глебы. Дзеля таго, што пры правільным травасеву часць зямлі адбіраецца з пад хлеба пад траву, то некаторыя баяцца, што паменшыцца хлеба. Гэтака думаюць зусім напрасна. Праўда, пры пасеву траў прыходзіцца дзільць пашню не на тры полі, а на болей, то хлебнае поле павінна паменшыцца ў параўнаньні з трохпольем. Але справа ў тым, што хоць хлебнае поле цяпер будзе меншае, затое яно будзець шмат лепей узгноена. На гэту частку пашні пападець ня толькі ўвесь ранейшы гной, але яшчэ і гной ад прыбаўленай на канюшыну скаціны. А раз зямля будзе лепей угноена, то і ўраджаі будзе ў некулькі разоў большы. Апрача гэтага, як ужо было казана раней, пасеў канюшыны сам на сябе спрыяець павялічэньню плодароднасьці глебы. Дазнана напрыклад, што дзесяціна канюшыны пакідаець пасьяля сябе спажыву ў грунце для наступнай расьліны роўнага вартасьці 500 пуд. хляўнога гною. Што належыцца да прастору для скаціны, дык праўда, пры правільным травасеве ён ня многа па-

мяншаецца, дзеля таго, што папарнае поле, якое служыць у сялян пасьвішчам, будзе меншае, Але цяпер можна будзець адвясці для пасьбы частку пушчэйшых і далейшых сенажацяў, або проста заняць дзе небудзь пашу на старане.

Трэба толькі ведаць, што поўныя выгады палявога травасеву можна атрымаць толькі тады, калі строга будзець захоўвацца пэўныя правілы й парадкі. Сеяць канюшыну на полі, калі толькі поля, як у нас, разьбіта на тры палеткі, няма дзе.

Бачучы вялікую карысьць ад травасеву, у некаторых мясцовасьцях сяляне пачалі сеяць канюшыну ў сябе. Не нарушаючы старых парадкаў сяляне стараліся прытарнаваць травасеў да свайго трохпольля. Адны вёскі сталі сеяць канюшыну ў гарадах, другія на задніх шнурках, трэція выдзялялі пад канюшыну асобны кусок зямлі, але з усяго гэтага толку выходзіла мала. Каб ад травасеву мець поўную карысьць трэба: 1) каб чарадаваньне пасеваў канюшыны са збожжам было сталым і пры тым такое, каб канюшына не варочалася на старое месца раней як праз 5 год; 2) каб пасеў травы не пераходзіў з поля на поле без перарыву; 3) каб пад травой была занята што год аднолькавая частка пахаты, каб колькасць корму была тая самая; 4) каб ураджаі ярыны й жыта што год былі роўныя; 5) каб на кожнае поле было зручна ганяць скаціну.

Выканаць усе гэтыя правілы пры трохпольлі немагчыма, а дзеля гэтага, заводзячы новы спосаб гаспадаркі, прыходзіцца перш-наперш павялічываць лік палетак, інакш кажучы з трохпольля пераходзіць на шматполье.

Я. Пачопка.

(Далей будзе).

НАШАЯ ПОШТА.

У—к друкуем толькі адзін верш.
Ад: Клімовічу. Асновы агранамічнай працы атрымаці, надрукуем.

Алекс. Бураку. Газэту высылаем.
Народнаму Дому ў Міры, Рыгору Міхайлаву, Атрахімовічу Аркадзю—газэту пасылаем.
Каспэру Ал. — газэту высылаем на нова адрэс.

К. Матусэвічу — просім пісаць аб жыцьці вёскі, аб валасных парадках і інш.

Д а с т а л і:

Ад: Бел. Студэнскага Клубу ў Празе 20 кар. ад: Карпенюка Эўст.—4 зл.; ад Народнага Дому ў Міры — 2 зл.; ад Казачука А. — 80 гр.

Ад: Лісіцы Якуба, Бандарчыка І., Кохана П., Туркоўскі М. Зайца Як., Лыковіча Ів., Соікі М., Інгчыка Н., Сокала Тр., Вераб'я М., Шымкі Ант., Кіселевіча Я., Чайкоўскага М., Байрскага Ант., Кульбакі Н., Позьняка М., Соічука А., Станкевіча Я., Пятровіча Н., Куліны А. Шышкі Ів. — па 1 зл.

БІРЖА.

Вільня, 11. XII.

ВАЛЮТЫ.

Даляры. . . . . 8.99 — 9.00¹/₂ зл.

ЦАНА ЗОЛОТА.

За залатыя рублі плацілі па . 4.78¹/₂—4.79 зл.

ЦАНА ЗБОЖЖА.

Жыта за 100 кг. . . . . — 42 зл.
Ячмень (браварк.) за 100 кг. . . . . 33—34 „
Авёс за 100 кл. . . . . 34—35 „
Пшаніца за 100 кг. . . . . 50—51 „

Варшава, 10. XII

Жыта за 100 кг. . . . . 38,75 „
Ячмень бр. за 100 кг. . . . . 35,50 „

АБВЕСТКА.

Беларускі Інстытут Гаспадаркі й Культуры патрабуе

Агранома-інструктара.

Заявы з жыцьцярэсам просім прысылаць на адрэсу:

Вільня, Завальная 7 — 8
Бел. Інст. Гасп. і Культ.

У справе календароу.

У справе календароў трэба звараць на не ў „Сял. Ніву“, а ў галоўны Склад:

Вільня, Зарэчча, Крывое Кола № 21—3.
І. Станкевіч.